21/10/2025

Старац Јосиф Ватопедски – живи свједок Живог Бога

На данашњи дан, 20. октобра 2021. године у манастиру Ватопеду на Светој Гори, уз присуство игумана Јефрема, Митрополита лимасолског Атанасија и великог броја духовне деце Старца Јосифа Ватопедскога, обретене су мошти овог великог Старца светогорца, једног од највећих духовника 20. века.

Старац Јосиф Ватопедски – живи свједок Живог Бога

Да би племените успомене и у будућности постојале

као блистави путокази духовне историје,

оне се морају записати.

(Почетак житија Преподобног Јосифа Исихасте, које је написао блаженопочивши старац Јосиф Ватопедски, његово чадо)

Дана 1. јула 2009. године, упокојио се старац Јосиф Ватопедски. С обзиром да

смо и ми духовни пород старчев, осјећамо потребу да широј јавности кажемо неколико ријечи о овом светом човјеку, на корист и укрјепљење свих.

Старац Јосиф Ватопедски рођен је 1. јула 1921. године, на Кипру. Његова мајка, која је у то време била у седмом мјесецу трудноће, отишла је на дан Светих Бесребреника у манастир њима посвећен, да се поклони. Ненадно, ту у манастиру се и породила. Изгледало је као да је дијете мртворођено. Међутим, установили су да је дијете живо, и одлучили да га одмах крсте. На Светом крштењу дјечак је добио име Сократис.

Када је младом Сократису било петнаест година, одлучио је да отпутује за Америку, гдје су његова старија браћа већ радила, и да им се придружи. Припремио је пасош, визу, и све што је било потребно. Али, прије него отпутује, зажелио је да оде у чувени манастир Ставровуни (на Кипру) да се поклони и затражи благослов Божији за пут. Са доласком у манастир, његов живот заувијек се промијенио. Манастирски комплекс, свете иконе и древне фреске, предио у коме се манастир налазио, али више од свега – живот монаха, оставили су на младог Сократиса тако снажан утисак, да је узео пасош и визу и поцијепао их, чврсто решен да остане у манастиру и служи Господу своме заувијек. Након неког времена проведеног у манастиру Ставровуни, духовник манастира, о. Кипријан, послао га је на Свету Гору, ради бољег духовног напредовања.

Године 1946. у скиту Свете Ане упознаје старца Јосифа Исихасту, коме се духовно потчињава. Старац Јосиф га прима код себе, и тако он постаје први послушник старца Јосифа Исихасте. Од 1947-1959. године (тј. до старчевог упокојења) остаје уз њега, у строгом послушању и подвигу.

У том периоду, од 1947. до 1959. године, око старца Јосифа Исихасте створило се читаво братство изузетних монаха. Након упокојења старца Јосифа Исихасте, а по његовом благослову старца, братство се раздвојило. Свако од братије отишао је у посебну келију, и временом створио своје братство.

Старац Јосиф (потоњи Ватопедски) послужио је Богу на разним мјестима: у Новом Скиту, Кутлумушу, манастиру Часног Крста (Минтис код Патмоса), у симонопетритској келији Благовијести код Кареје, поново, накратко, у Кутлумушу, и у Благовјештанској келији у Новом скиту. Живот са новим братством, које се из дана у дан све више увећавало, бивао је све тежи и тежи.

Сам старац Јосиф Исихаста говорио је пророчки о својој духовној дјеци и братији: „Ови калуђерчићи ће обновити монаштво Свете Горе“. И тако се и десило! Први је о. Јефрем позван са својим братством да обнови и уреди манастир Филотеј. Не дуго након тога, из тог братства су обновљена и још три светогорска манастира. Касније, старац Јефрем, по Божијем промислу одлази у Америку, гдје оснива седамнаест манастира. Након одласка старца Јефрема са својим братством у Филотеј, и старац Харалампије добија на обнову и уређење манастир Дионисијат. Старац Јосиф, који је жарко желио да се испуни пророштво његовог старца, некако као да је остао једини на коме се те ријечи старчеве нису испуњавале, иако је био најстарији монах међу сабрањом. Али, Господ је имао своје разлоге због чега је одлагао време за то. Можда и јесте мало дуже чекао, али морало је тако бити, како би се створили погодни услови да добије можда и највећи дар од свих чада старца Јосифа Исихасте – манастир Ватопед. Манастир Ватопед се у то вријеме налазио готово у стању расула, са идиоритмичким уређењем и манастирским комплексом који се обрушавао. Напоменимо да је старац Јосиф са својим братством прешао из Новог скита у Ватопед на позив ватопедског братства, а по савјету и предсказању старца Порфирија.

Почетак живота у Ватопеду био је веома тежак. У мају 1990. године бива устоличен за игумана архимандрит Јефрем, из братства старца Јосифа. И ето, након двадесетак година, игумана Јефрем и старац Јосиф, благодаћу Божијом, обновили су већину манастирског комплекса, али што је најважније, обновили су монаштво! Данас манастир има више од стотину монаха. Братство живи веома веома интензивним духовним животом, са дугачким и предивним богослужењима, честим свеноћним бдењима, непрестаном молитвом, и веома честим причешћивањем.

Старац Јосиф је, попут свог некадашњег сабрата, старца Јефрема Аризонског, својим светим животом оплодотворио и друге крајеве. На Кипар је послао јеромонаха Атанасија, који је постављен за игумана манастира Махера, данас вјероватно најугледнијег манастира на Кипру. Овај је затим обновио и основао десетак мушких и женских манастира на Кипру, који су прави светионици многострадалном кипарском народу! Касније је о. Атанасије изабран за митрополита Лемесолског. Посљедњих година је на један метох св. Николаја у Ксантију послао врлинског монаха Нифона, који представља уточиште и утјеху за огроман број људи. Ватопед духовно помаже не само манастире и хришћане у Грчкој и на Кипру, већ и у Румунији, Русији, Србији, Великој Британији, Грузији и по цијелом свијету. Годишње манастир посјети

око 20 000 људи.

Старац Јосиф је првих година боравка у Ватопеду живио у самом манастиру, у једној келијици која се налазила уз сами саборни храм. Посљедњих година је прешао у једну одвојену келију, на десетак минута хода од манастира. Ту је уз себе имао и једног сабрата, који га је служио. У тој келији је примао непрестано братију, али и мирјане. Ријека клирика и мирјана прошла је кроз старчеву келију, и окористила се његовим простим, али дубоким и премудрим савјетима и поукама, који су извирали увијек из великог искуства, утемељеног на практичном изучавању Светог Писма и Светих Отаца. Осим тога, свакодневно је одговарао на огроман број писама. Два пута седмично, сриједом и недјељом увече, мало након повечерја, старац би долазио у манастир и бесједио са братијом на разне теме. Ти сабори, или како се на Светој Гори зову – синаксиси, изузетно много су оснаживали братство.

Старац је дане проводио у посту, молитви, сузама, и духовном старању о сабрањи (монасима и мирјанима). Његове ријечи и савјети су имали такву силу! Плодове његове молитве си осјећао одмах! Замолили би смо га да се помоли за неку ствар која нас је мучила, и силу молитве си осјећао истог тренутка! Инсистирао је на послушању. Старац је схватао и предао својој духовној дјеци послушање, као израз крајње слободе и љубави. Инсистирао је на жаркој и безграничној љубави, према Богу, према Цркви и према свима! О, како је он сав одисао Љубављу! Сав је горио од љубави према Богу. Говорио је о Богу са таквим одушевљењем и усхићењем, и са таквом присношћу, као што дијете говори о свом оцу! Инсистирао је на приљежном служењу ближњима, и уопште Цркви Христовој! Тражио је да на богослужењима сви будемо бодри и пажљиви, да отварамо срце Господу, да Му појемо и узносимо молитве жарко и силно, ревносно! Старац је био човјек свеобухватне љубави! Љубио је све и свакога, и од свеобилне љубави често није могао да заустави потоке суза. Сви се сјећамо његових ријечи, које је тако често и са таквом чежњом говорио: „Центар наше љубави је Христос!“ Игуман о. Јефрем у слову на погребу дао је у једној краткој реченици најљепши опис старца: „Узљубио је много Бога“!

Патријарх српски Павле, ако нас памћење добро служи, негдје је рекао: „Ако хоћеш да сазнаш у каквом си духовном стању, испитај себе како се причешћујеш.“ Митрополит лемесолски Атанасије у својој бесједи на погребу рекао је нешто што је и на нас оставило изузетно снажан утисак код старца: „Толико година се причешћивао из наших руку, и никада га не видјесмо да се причешћује без обилних суза!“ Старац се на свакој Светој Литургији тако

потресао, да га је страшно било и погледати!

Како би споменуо име Мајке Божије, навирале су му топле сузе љубави на очи. Како је љубио монаштво! Како се радовао новим искушеницима! Како се потресао на монашењима! Како је ликовао на рукоположењима! Али, како је љубио и брак! Са каквом радошћу, поштовањем и љубављу нам је говорио о браку, о светињи брака, о односима супружника, о односу према дјеци, о односу према родитељима. Просто, дивио се божанственој красоти и монаштва и брака! Говорио је често, наглашавајући како мужеви треба да љубе своје супруге, да се „у браку женама „укида“ крштено име. У браку, женино име је – љубав.“ Био је оличење љубави! Имао је безрезервну и безграничну љубав према свима и свему. Када је било потребно, знао је да буде и веома строг. У ствари, он није био строг према другима, у смислу крутости и жестине, већ, био је један веома одговоран и озбиљан духовник, који у питањима вјере и духовног живота није правио компромисе! Чини нам се да је најстрожија „епитимија“ за свакога од нас била то да осјећаш толику и такву љубав Старчеву, и колико страда са нама и за нас, колико срце своје даје за нас, колико суза пролива. Он је свакодневно у молитви полагао живот свој за своје ближње. Како се радовао свакоме ко је долазио у његову келију! Како је смирен био! Када би долазили код њега на савјет, често би при одласку молио тако понизно да се молимо за њега, као да су му наше молитве биле потребне.... Можда је најупечатљивија старчева одлика било самоосуђивање. Старац је за живота био оклеветан, али никада није о томе изустио ни једну једину ријеч. Просто се предао вољи Божијој! Као карактеристичан показатељ те старчеве врлине, навешћемо ријечи игумана о. Јефрема о тој старчевој врлини, које је изрекао у бесједи на опијелу: „Више пута смо питали старца: ‘Шта осјећаш према људима који те осуђују, а знаш да те неправедно осуђују?’ Одговарао нам је: ‘Не осјећам ништа против њих, нити ми пада тешко то (што ме клеветају), јер ја сам себе осуђујем више него они!’ “

Старац је имао изузетан дар бесједништва, али и писања. Написао је мноштво књига о духовном животу. Осим тога, имао је и дар химнографије, тј. писања црквених пјесама и састављања служби. Написао је предивну службу свом старцу Јосифу Исихасти, као и два молебна канона чудотворним ватопедским иконама Пресвете Богородице – Свецарици и Утјешитељки. Икону Пртесвете Богородице Свецарице старац је веома поштовао. Због тога су му у гроб једну копију те иконе положили на груди.

А сада желим да проговорим пар ријечи о неколико искустава са Старцем, из

којих се види бар дјелић старчевог богатства које је скривао у својој дивној души. Ово прво нам је испричао један брат у Христу коме се овај догађај догодио. Наиме, старац Јосиф је био изашао са Свете Горе у Солун на неколико дана, да обиђе своју многобројну духовну дјецу. На дан-два прије повратка, игуман је послао једног брата у Христу да оде у старчеву келију и да је мало поспреми и очисти, прије него се врати старац. Цијело вријеме док је овај брат поспремао келију, осјећало се изузетно благоухање. Помислио је да мирис вјероватно долази од неких светих моштију из старчеве црквице. Али, старац није имао свете мошти у својој цркви. Брат је ипак отишао до цркве, и ишао од иконе до иконе, да види да мирис можда не долази од њих. Међутим, није успио да нађе извор благоухања. Наставио је да поспрема старчеву келију. У тренутку када се приближио старчевом радном столу (на коме је старац свакодневно писао књиге и одговарао на писма чадима, и за којим се молио и плакао сатима), примијетио је да мирис долази управо одатле. Почео је пажљиво да провјерава једну по једну ствар са старчевог стола, не би ли схватио одакле долази тај и такав мирис. На столу је стајала и једна марамица, која је била, очигледно, употребљавана. Њоме је старац брисао сузе. Те топле сузе љубави старчеве, које су биле проливене за ко зна колико болних душа, благоухале су!

Када сам био студент четврте године (а студије које сам тада похађао су трајале пет година), почео сам да размишљам да, када почнем да слушам предавања пете године (с обзиром да сам био положио све испите у року), почнем паралелно још један факултет, богословље или музикологију. То је у мени још увијек била само једна мисао, помало далека, и нисам ни сам био сигуран шта сам желио од то двоје, и да ли сам уопште био спреман за друге студије, те зато нисам Старцу ништа ни навео у вези са тим. Приликом једне посјете Старцу, сједели смо испред његове келије и причали о другим стварима, невезаним за моје студирање. Док ми је говорио о стварима духовног живота, одједном застаде, погледа ме са осмијехом, и рече ми: „... И то што размишљаш о богословљу или музикологији, мани сад.... Заврши сада ове студије, па ћемо да видимо послије.“ Био сам запрепашћен.... Таквих дарова се удостојио дивни старац Јосиф.

Другом приликом, сједио сам са Старцем испред његове келије; био је то мој посљедњи дан на Светој Гори. Спремао сам се да се вратим својој кући. Прије него ми је дао свој благослов, Старац ми рече: „Види, сада када изађеш, пази добро, молим те. Доћи ће ти једна помисао (није прецизирао, али је говорио описно) коју треба да одсјечеш одмах. Ако је не одсјечеш, доћи ће ти друга, и одмах да је одсјечеш! Ако је не одсјечеш, пашћеш у гријех (старац је,

смјешкајући се, једним помало шаљивим покретом свог тијела описао гријех)“. Заблагодарио сам старцу што ме упозорио, и замолио га да се моли. Када сам отишао са Свете Горе, након петнаестак дана ми се десило све што ми је Старац рекао. Али, по својој немарности и непажњи, тек након пада сам се сјетио свега што ми је Старац био рекао. Са једне стране сам жалио због гријеха, а с друге стране сам био задивљен суптилношћу старчевих упустава о догађајима који су тек требали да се догоде. Али, то није био крај. Након неколико недјеља, поново сам отишао код Старца. Није знао да сам стигао у Ватопед. Наредног дана, након Свете Литургије и трпезе, кренуо сам пјешке до Старчеве келије. Приближавајући се старчевој келији, примијетио сам старца гдје излази из келије, и тражи ме погледом, као да је знао да долазим. Смјешкао се, по обичају, и радосно ме посматрао како се приближавам. Када сам пришао на неколико метара од њега, каже ми благо, са пуно љубави: „Е, кад сам ти говорио прије него се деси, ниси ме слушао! Шта ћу ти сад…“.

Ово је само неколико капљица у океану чуда које је старац творио још за живота. И поред свега овога, старац је успио да остане скривен за многе. Тек што би се негдје пројавила његова светост, он би нестајао. Желио је да буде скривен од очију овог свијета, и Господ му је то и даривао.

Старац је веома љубио нас Србе! Кад год би чуо да му је дошао неки Србин у келију, лице би му просто заблистало. И одмах би почињао да говори о о. Јустину Поповићу, кога је изузетно волио и цијенио. Више пута нам је говорио: „Оно што је Свети Сава био за Србе у своје вријеме, то је о. Јустин био у наше вријеме! Свети Сава и Свети Јустин су два највећа стуба Српске Цркве!“ А једном ми је чак рекао: „ Ах, тај о, Јустин!!! То је један духовни гигант! Ја га нисам лично упознао, али сам га упознао кроз молитву и кроз његове књиге! Знаш, након мог старца Јосифа (Исихасте), ја за свог духовног оца сматрам о. Јустина!“ Волио је веома и ученике о. Јустина, наше угледне епископе. Увијек је подстицао све који су му долазили, било да су монаси, свештеници или мирјани, да не заборављамо своју отаџбину, да не заборављамо примјер који су нам дали Свети Сава, Свети Симеон, и о. Јустин, и толико других Светих из нашег рода! Молио нас је да чувамо светоотачка предања, да будемо, као што је говорио, „близу Светих Отаца“, чувајући оно што су нам они у Цркви предали! Говорио је са радошћу и поносом како смо ми Срби и Јелини кроз историју увијек имали љубав једни према другима! Радовао се највише када би му говорили о томе како се Христос враћа у душе Срба, како се манастири пуне, како се народ све више враћа Цркви и Богу! Увијек, а нарочито за вријеме ратова код нас, много се молио и плакао за наш народ! С обзиром да је старац потицао са многострадалног Кипра, много га је болило и страдање

нашег народа. Старац Јосиф је био, заиста, један искрени пријатељ Срба.

А ево и какву је кончину имао наш блажени старац Јосиф Ватопедски. Посљедњих година, Старац се, као што смо поменули, повукао у једну келијицу која се налази близу Ватопеда. Желио је да се припреми за одлазак из овог варљивог свијета. Када би смо га питали: „Како сте, Старче?“, често би одговарао: „Е, чекам воз да дође да ме покупи и одведе у отаџбину (мислећи, свакако, на небеску Отаџбину), али, касни, не знам шта му је.“ Говорио је то некако носталгично… Иначе, посљедњих мјесец дана Старац је обављао читаво богослужбено правило напамет, па чак и у сну! Посљедњег дана свог овоземаљског живота, око 10 сати ујутро, Старац је рекао брату који га је служио: „Данас одлазим, јер осјећам смрт.“ Брат је одговорио: „Биће како Бог хоће, старче“! Неколико сати касније, рекао је: „Шта ће ови демони овдје?“ Мало касније, поново је упитао сабрата: „Ови Светитељи што су дошли, шта раде овдје? Да нису дошли да нам помогну?“ Брат је одговорио: „Да, старче, дошли су да нам помогну.“ Предвече, Старац је, очигледно обављајући богослужење напамет, упитао брата: „Како бјеше иде наредни тропар?“ Око 2:20 ујутро, старац се упокојио. Обавијештени су одмах игуман Јефрем и братија. Када су се братија скупила код Старца у келији, а прошло је било око четрдесет пет минута од упокојења, Старац је већ био положен на под цркве Преподобног Јосифа Исихасте, коју је Старац имао у склопу своје келије.

Руке су му биле прекрштене на грудима, и међусобно завезане бројаницама. Израз Старчевог лица је био потпуно миран, као да спава. Али, остала су му полуотворена уста. Монаси се сахрањују потпуно умотани и зашивени у мандију. Игуман је наложио да се Старац умота у мандију, али да му се, након тога, открије лице. Оци су рекли Игуману да ће можда бити ружно за видјети, јер су Старцу полуотворена уста. Али, игуман Јефрем је инсистирао да уради као што је био благословио. Ставили су Старцу једну газу испод вилице, и завезали је изнад чела, не би ли се уста затворила, али није помогло.

Спремање Старца за погреб је трајало још неких четрдесет пет минута. Старац је био умотан и зашивен у мандију. Остало је било још да се исијече мандија изнад старчевог лица, по благослову Игумана

Исијекли су мандију… и задивили се! Старац је сам затворио уста, и насмијао се! Израз читавог лица показује озареност и радост. Искрени да будемо, такав израз лица никада нисмо видјели! Ово је прво старчево чудо након упокојења! Ето, како је старац Јосиф љубио своју братију – хтио је, по навици

да служи браћи, да им учини по вољи и у тој малој ствари, чак и по упокојењу.

Старац није сахрањен на монашком гробљу, већ у самом манастиру, поред саборног храма, са његове сјеверне стране. На старчевом погребу била су четири архијереја, двадесетак игумана, мноштво јеромонаха, свештеника, ђакона, монаха и народа. Утисак свих била је пасхална радост коју су сви осјећали на сахрани! Један митрополит из Пољске, који се нашао тог дана у манастиру, рекао је након погреба: „Ово није била сахрана! Ово је била Васкршња Литургија.“

Одлазак старца Јосифа у небеске станове је велики губитак, не само за манастир Ватопед, већ за читаву Православну Цркву. Али, читав живот Старчев, и његова кончина, показују да је одлазак Старчев у наручје Господа Кога је тако силно љубио, у ствари, добитак за све нас! Сигурни смо да се Старац наслађује у Рају са свима Светима, и да се моли за сав свијет! А другачије и не може бити, јер је Старац још на земљи започео рајски живот…

Надамо се и молимо и вјерујемо, Старче, да ћеш нам испунити обећање које си нам дао када смо се посљедњи пут видјели:

„Свагда ћу се молити за вас, и увијек ћемо бити заједно. Тамо гдје будем ја, бићете и ви“.

Амин! Нека тако буде!
Благодаримо ти за све, Старче, и молимо опроштај!
Вјечан ти спомен!

И. З.

Напомена:
Братија манастира Ватопеда и брат Зисис Папаниколау су нам уступили фотографије старца Јосифа и разне биографске податке. На томе им најсрдачније благодаримо! Већи број текстова, фотографија и видео записа о старцу Јосифу и његовом упокојењу можете наћи на сајту: http://vatopaidi.wordpress.com

Извор: Епархија ЗХиП

mitropolija.com